

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ В СИСТЕМІ СТАЛОГО ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

ст. викладач Лисиця В.І., студент Марочко С.С.

Тривалий перехідний період економіки України негативно позначився на всіх сферах життєдіяльності суспільства: соціальній, економічній, фінансовій, політичній, екологічній. Такі зміни не тільки гальмують розвиток України та віддаляють її від економіки європейського зразка, але й починають суттєво загрожувати національній (а зараз, в умовах глобалізації, й міжнародній) безпеці.

Охорона навколишнього природного середовища, збереження та раціональне використання природних ресурсів, екологічний контроль набувають у розвинених країнах світу (зокрема, таких як США, Японія, Канада, Німеччина, Великобританія та ін.) все більш вагомого значення та пріоритетності як у зовнішній, так і у внутрішній політиці.

У зв'язку з реаліями ринкової економіки (яка, не дивлячись на свою розвиненість, подеколи й зараз не враховує еколого-економічних витрат в процесі здійснення господарської діяльності та прийнятті відповідних управлінських рішень, через що ускладнює і без того непросту ситуацію із забрудненням навколишнього природного середовища та збільшенням антропогенного навантаження на нього), провідними державами світу екологічний аудит як самостійний вид незалежного контролю визнаний одним із найбільш дієвих важелів впливу на екологізацію національної економіки та гармонізацію екологічних та економічних аспектів народного господарства, на економічне зростання в умовах збереження цілісності та збалансованості навколишнього природного середовища, що останнім часом набуває все більшої актуальності та значущості.

Не зважаючи на це, системне й фундаментальне дослідження питань екологічного аудиту в Україні практично відсутнє. В економічній літературі найбільший вклад у розвиток та впровадження екологічного аудиту зробили такі вчені як Шевчук В., Саталкін Ю., Синягівська Л., Навроцький В., Потравний І., Д'яченко Л., Кушнір Ю. та ін.

Для здійснення ефективної екологічної перевірки необхідна, перш за все, надійна інформаційна база, неодмінною умовою якісного та повного формування якої є облік природоохоронної діяльності підприємства. Нажаль, на сьогоднішній день жоден із чинних нормативних актив з питань бухгалтерського обліку в Україні не присвячений цій проблемі. Проте, витрати на охорону навколишнього природного середовища деяких підприємств та їх екологічні зобов'язання мають істотне значення і помітно впливають на їх фінансові результати,

загальну економічну стабільність. Саме тому, на думку вітчизняних вчених-дослідників екологічного аудиту (зокрема, на думку Л.Синягівської), доцільним є вдосконалення Плану рахунків бухгалтерського обліку шляхом спеціального виділення в ньому у класах 8 та 9 самостійних рахунків «Витрати на екологію» та «Витрати на охорону навколишнього природного середовища», а клас 6 доповнити рахунками «Екологічні зобов'язання» та «Розрахунки за страхуванням екологічних ризиків».

Міжнародна практика засвідчує, що ефективним екологічний аудит є лише тоді, коли керівництво підприємства усвідомлює важливість проведення екологічного аудиту своєї діяльності. Рекомендації еко-аудитора дають змогу знизити екологічний комерційний ризик, пов'язаний з прийняттям господарських рішень, зменшити екологічні платежі та штрафи, підвищити імідж підприємства як для вітчизняних, так і, особливо, для іноземних інвесторів та партнерів.

Слід зазначити, що сучасні умови функціонування підприємств у вітчизняній економіці не передбачають (на відміну від розвинених країн світу) певних пільг та переваг, які отримують суб'єкти господарювання внаслідок декларування своєї участі у системах екологічного аудиту та проведення добровільних природоохоронних заходів взагалі. Виходячи з цього, отримання економічних вигод підприємствами від участі у системі природоохоронних заходів, стимулювання підприємств у напрямку екологізації господарської діяльності, та, як наслідок, підвищення ефективності проведення екологічного аудиту в розрізі видів діяльності, являється об'єктом для подальшого вдосконалення.

Проведення екологічного аудиту, у тому числі врахування екологічних аспектів при перевірці фінансової звітності, має стати обов'язковим елементом роботи вітчизняних аудиторів, що підніме діяльність аудиторів на якісно новий рівень та забезпечить водночас більш швидкий та ефективніший перехід до сталого еколого-економічного розвитку України.

Екологічний аудит, будучи гнучким механізмом в умовах ринкової економіки, стане важливим інструментом реалізації конституційних прав громадян на безпечне довкілля та екологічну безпеку як на рівні окремих підприємств, так і на рівні територій і держави в цілому.

Крім цього, запровадження екологічного аудиту в Україні сприятиме подальшій інтеграції нашої держави в Європейське та Світове економічне співтовариство, що зумовлює необхідність подальших глибоких методичних та організаційних розробок щодо порядку проведення екологічного аудиту в Україні.